

**Aneks do raportu „Postawy
Polaków wobec płacenia podatków
i roli państwa w gospodarce”
– metodyka badania i szczegółowe wyniki**

Cytowanie: Kietczewska, A., Sawulski, J. (2021), *Aneks do raportu „Postawy Polaków wobec płacenia podatków i roli państwa w gospodarce” – metodyka badania i szczegółowe wyniki*, Working Paper, nr 3, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

Warszawa, grudzień 2021 r.

Autorzy: Aneta Kietczewska, Jakub Sawulski

Redakcja: Jakub Nowak, Małgorzata Wieteska

Projekt graficzny: Anna Olczak

Współpraca graficzna: Joanna Cisek, Tomasz Gałązka, Sebastian Grzybowski

Polski Instytut Ekonomiczny

Al. Jerozolimskie 87

02-001 Warszawa

© Copyright by Polski Instytut Ekonomiczny

ISBN 978-83-66698-63-5

Spis treści

1. Metodyka badania	4
2. Wniosek 1: nie widzimy zależności między podatkami a wydatkami państwa.....	8
3. Wniosek 2: nie wiemy, jaka jest struktura wydatków państwa ..	15
4. Wniosek 3: zmieniamy preferencje, gdy poznajemy strukturę wydatków państwa	19
Preferencje wobec cięć i zwiększeń w grupie kontrolnej.....	21
Wpływ interwencji na preferencje respondentów.....	24
Ocena efektywności państwa.....	26
Bibliografia	27

1. Metodyka badania

Badanie ankietowe zostało zrealizowane techniką CAWI przez agencję badawczą PBS.

Ankiety przeprowadzono we wrześniu 2021 r. na dwóch równolicznych próbach – po 900 respondentów w wieku powyżej 18 lat. Obie próby dobrano kwotowo – kwoty ustalone na podstawie danych GUS odzwierciedlały strukturę ogólnopolską pod kątem płci, wieku, wielkości miejscowości zamieszkania, województwa oraz poziomu wykształcenia. Przed przepro-

wadzeniem właściwego badania zrealizowano 50 wywiadów pilotażowych, których celem była ocena zrozumienia ankiety przez respondentów.

W tabeli 1 przedstawiamy szczegółowy rozkład prób. Po realizacji badania zastosowano wagę poststratyfikacyjną przygotowaną na podstawie rozkładów: województwo/wielkość miejscowości/płeć, wielkość miejscowości/płeć/wiek, wykształcenie.

» **Tabela 1.** Rozkład próby w badaniu (dotyczy obu grup – z interwencją i bez)

Zmienna	Liczebność w próbie	Udział w populacji (proc.)
Płeć		
Kobieta	471	52
Mężczyzna	429	48
Wiek		
18-24	77	9
25-34	149	17
35-44	182	20
45-54	143	16
55+	349	39
Poziom wykształcenia		
Zasadnicze zawodowe lub niższe	348	39
Średnie	302	34
Wyższe	250	28
Wielkość miejscowości zamieszkania		
Wieś	356	40
Miasto do 20 tys. mieszkańców	118	13
Miasto 20-100 tys. mieszkańców	175	19
Miasto 100-500 tys. mieszkańców	146	16
Miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	105	12

Województwo		
Dolnośląskie	69	8
Kujawsko-pomorskie	48	5
Lubelskie	49	5
Lubuskie	23	3
Łódzkie	59	7
Małopolskie	79	9
Mazowieckie	126	14
Opolskie	23	3
Podkarpackie	49	5
Podlaskie	28	3
Pomorskie	55	6
Śląskie	108	12
Świętokrzyskie	29	3
Warmińsko-mazurskie	33	4
Wielkopolskie	82	9
Zachodniopomorskie	40	4

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

Kwotowy dobór próby i zastosowanie wag poststratyfikacyjnych zapewniają reprezentacyjność próby i możliwość uogólniania wyników na całą populację, przy świadomości obciążenia wynikającego z zastosowanej metody. Losowy dobór próby – jedyna metoda, która w pełni uprawnia do szacowania błędu statystycznego – nie mógł zostać zastosowany ze względu na jego wysoki poziom skomplikowania i kosztowność. Jednak, jak pokazuje Gschwend (2005), wyniki z prób kwotowych pozostają dobrym przybliżeniem dla całych populacji, jeżeli spełniają dwa warunki: (1) próba przybliża strukturę populacji w wielu wymiarach, również tych nieuwzględnionych przy doborze próby i przeważaniu; (2) rozkłady analizowanych zmiennych są podobne między wynikami z niezależnych prób przeprowadzonych w podobnym czasie. Poniżej pokazujemy, że nasze badanie spełnia te dwa warunki.

Wszystkie prezentowane wyniki (o ile nie zaznaczamy inaczej) były obliczone z wykorzystaniem wag poststratyfikacyjnych. Dla wybranych oszacowań prezentujemy przedziały ufności obliczone przy 95-proc. poziomie ufności dla rozkładu normalnego. Do szacowania przedziałów ufności dla zmiennych binarnych wykorzystaliśmy metodę przekształcenia logitowego.

Próba badawcza jest zróżnicowana pod względem różnych charakterystyk respondentów, także tych nieuwzględnionych przy doborze i przeważaniu. W tabeli 2 prezentujemy statystyki opisowe dla charakterystyk nieuwzględnionych przy doborze i ważeniu próby, o które także pytaliśmy w ankiecie – są to: status zawodowy i edukacyjny, liczba członków gospodarstwa domowego, dochód indywidualny i dochód gospodarstwa domowego.

▼ **Tabela 2.** Statystyki opisowe próby dla zmiennych nieuwzględnionych przy doborze i przeważaniu próby

Wyszczególnienie	Udział w próbie (proc.)		Udział po przeważeniu (proc.)	
	Grupa kontrolna	Grupa z interwencją	Grupa kontrolna	Grupa z interwencją
Główny status zawodowo-edukacyjny				
Praca najemna	48	50	46	48
Samozatrudnienie	8	8	7	7
Prowadzenie własnej działalności rolnej	2	2	2	2
Urlop macierzyński/wychowawczy	3	3	3	3
Bezrobocie	9	10	9	9
Bierność zawodowa	4	4	4	3
Nauka (szkoda/studia)	4	4	4	4
Emerytura/renta	23	21	25	24
Liczba osób w gospodarstwie domowym				
1	12	8	12	9
2	26	28	27	28
3	24	26	23	25
4	24	22	23	21
5 lub więcej	15	17	16	17
Dochód indywidualny (netto)				
Do 1 000 PLN	7	7	7	7
Od 1 001 do 2 000 PLN	16	17	17	18
Od 2 001 do 3 000 PLN	24	26	25	26
Od 3 001 do 4 000 PLN	19	18	18	17
Od 4 001 do 5 000 PLN	9	10	9	9
Od 5 001 do 6 000 PLN	5	5	6	5
Od 6 001 do 8 000 PLN	3	4	3	3
Powyżej 8 000 PLN	3	4	3	4
Odmowa odpowiedzi	12	10	12	10
Dochód gospodarstwa domowego (netto) na osobę				
Do 1 000 PLN	17	19	17	19
1 000-2 000 PLN	30	32	31	31
2 000-3 000 PLN	19	20	19	20
Powyżej 3 000 PLN	12	12	11	12
Odmowa odpowiedzi	23	18	22	18

Uwaga: dochód gospodarstwa domowego na osobę obliczyliśmy jako łączny dochód gospodarstwa domowego dzielony przez liczbę osób.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

Ankieta została przeprowadzona na dwóch niezależnych od siebie reprezentatywnych próbach. Podział na dwie osobne próby zastosowaliśmy, aby wprowadzić do ankiety element eksperymentalny. W przypadku pytań, na które element eksperymentalny nie miał wpływu, wyniki są zbieżne. Dotyczy to charakterystyk respondentów przedstawionych

w tabeli 2 oraz niektórych pytań dotyczących opinii i postaw respondentów (tych, dla których interwencja nie wpłynęła na odpowiedzi – są to pytania zaprezentowane w tabelach 3-5 i 12-13). Powtarzalność wyników jest kolejnym argumentem potwierdzającym, że wyniki z próby dobrze przybliżają wartości dla całej populacji, w zakresie obliczonych przedziałów ufności.

2. Wniosek 1: nie widzimy zależności między podatkami a wydatkami państwa

Poniżej znajduje się pełna treść pytań opisanych w rozdziale 2 raportu, a także statystyki odpowiedzi respondentów oraz oszacowane przedziały ufności. Prezentowane wyniki zostały obliczone z wykorzystaniem wag poststratyfikacyjnych.

Tabele 3-6 odnoszą się do pytań związanych z opiniami wobec podatków – ogółem oraz w podziale na różne charakterystyki.

» Tabela 3. Odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z podatków

Na ile zgadzasz się z poniższym stwierdzeniem? Jestem zadowolona/-y z tego, że płacę podatki.

Odpowiedź	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
„Zdecydowanie się zgadzam”	7	6	9
„Raczej się zgadzam”	28	26	30
„Raczej się nie zgadzam”	26	23	28
„Zdecydowanie się nie zgadzam”	23	21	25
„Trudno powiedzieć”	16	15	18

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

» Tabela 4. Odpowiedzi na pytanie czy podatki są za wysokie

Na ile zgadzasz się z poniższym stwierdzeniem? Podatki w Polsce są zbyt wysokie.

Odpowiedź	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
„Zdecydowanie się zgadzam”	48	45	50
„Raczej się zgadzam”	35	33	38
„Raczej się nie zgadzam”	7	6	8
„Zdecydowanie się nie zgadzam”	2	1	2
„Trudno powiedzieć”	9	7	10

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 5.** Odpowiedzi na pytanie „Jestem zadowolona/-y z tego, że płacę podatki” a charakterystyki respondentów

Wyszczególnienie	„Zgadzam się”			„Nie zgadzam się”			„Trudno powiedzieć”		
	Proc. odp.	Granica		Proc. odp.	Granica		Proc. odp.	Granica	
Dolna		Górna	Dolna		Górna	Dolna		Górna	
Wiek									
18-24	22	16	30	66	58	73	12	7	18
25-34	30	25	36	55	49	61	15	12	20
35-44	37	32	42	46	41	52	17	13	21
45-54	35	29	41	46	40	52	19	15	24
55+	40	36	44	43	39	47	17	14	20
Poziom wykształcenia									
Zasadnicze zawodowe lub niższe	33	29	37	47	43	52	20	17	23
Średnie	35	31	39	50	46	54	14	12	17
Wyższe	40	35	44	47	42	51	14	11	17
Kwartył dochodu indywidualnego (netto)									
1	31	27	36	50	45	55	18	15	23
2	40	35	45	44	39	49	16	13	20
3	38	33	44	48	42	54	14	10	18
4	40	35	45	50	44	55	11	8	14
Dochód gospodarstwa domowego (netto) na osobę									
Do 1 000 PLN	34	28	39	50	44	56	17	13	21
1 000-2 000 PLN	36	32	41	46	42	50	18	15	21
2 000-3 000 PLN	41	36	47	46	41	52	12	9	16
Powyżej 3 000 PLN	42	35	49	45	38	52	13	9	19
Główny status zawodowy									
Praca najemna	35	32	39	50	47	54	14	12	17
Samozatrudnienie	43	34	51	49	41	58	8	4	14
Emerytura/renta	40	35	45	42	37	47	18	14	22
Inny	28	23	33	49	44	55	23	19	27
Wielkość miejscowości zamieszkania									
Wieś	35	31	38	48	45	52	17	14	20
Miasto do 20 tys.	38	32	44	48	41	55	14	10	20
Miasto 20-100 tys.	38	33	43	44	38	49	18	15	23
Miasto 100-500 tys.	34	28	40	53	47	59	14	10	19
Miasto 500 tys.+	35	28	42	49	42	56	16	12	22

Uwaga: kategorie „Zdecydowanie się zgadzam” i „Raczej się zgadzam” oraz „Zdecydowanie się nie zgadzam” i „Raczej się nie zgadzam” zostały w tabeli zagregowane. Dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 6.** Odpowiedzi na pytanie „Podatki w Polsce są zbyt wysokie” a charakterystyki respondentów

Wyszczególnienie	„Zgadzam się”			„Nie zgadzam się”			„Trudno powiedzieć”		
	Proc. odp.	Granica		Proc. odp.	Granica		Proc. odp.	Granica	
Dolna		Górna	Dolna		Górna	Dolna		Górna	
Wiek									
18-24	90	84	94	5	3	10	5	2	9
25-34	86	80	90	9	6	14	5	3	9
35-44	83	78	86	8	6	11	9	7	13
45-54	79	73	83	9	6	13	12	9	17
55+	82	79	85	8	6	11	10	7	12
Poziom wykształcenia									
Zasadnicze zawodowe lub niższe	82	79	85	8	6	10	10	8	13
Średnie	87	85	90	6	5	9	6	5	9
Wyższe	79	75	82	11	9	15	10	8	13
Kwartył dochodu indywidualnego (netto)									
1	81	77	85	7	5	11	11	8	15
2	84	80	87	7	5	9	9	7	13
3	84	79	88	9	7	13	7	4	10
4	83	79	87	11	8	15	6	4	9
Dochód gospodarstwa domowego (netto) na osobę									
Do 1 000 PLN	85	80	89	6	4	10	9	6	13
1 000-2 000 PLN	84	80	87	7	5	10	10	7	13
2 000-3 000 PLN	83	79	87	10	7	14	6	4	10
Powyżej 3 000 PLN	76	70	82	12	8	17	12	8	17
Główny status zawodowy									
Praca najemna	85	82	87	8	6	10	7	6	9
Samozatrudnienie	85	78	90	11	6	18	4	2	9
Emerytura/renta	80	76	84	10	7	14	10	7	13
Inny	81	77	85	6	4	10	12	9	16
Wielkość miejscowości zamieszkania									
Wieś	83	80	86	8	6	10	9	7	12
Miasto do 20 tys.	82	76	86	9	5	13	10	6	15
Miasto 20-100 tys.	84	79	87	7	5	11	10	7	13
Miasto 100-500 tys.	85	80	89	8	6	12	7	4	11
Miasto 500 tys.+	81	74	86	11	7	17	8	5	13

Uwaga: kategorie „Zdecydowanie się zgadzam” i „Raczej się zgadzam” oraz „Zdecydowanie się nie zgadzam” i „Raczej się nie zgadzam” w powyższej tabeli zostały połączone. Dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

Pytania o poszczególne funkcje, które może pełnić państwo (tabela 7) pojawiły się we wspólnym bloku. Kolejność wymienionych funkcji była losowana dla każdego respondenta – dzięki temu unikamy obciążenia wyników, które mogłyby pojawić się, gdyby stwierdzenia

pojawiały się za każdym razem w tej samej kolejności. W tabeli 8 znajdują się odpowiedzi na pytania o funkcje państwa w podziale ze względu na dochody respondentów, a w tabelach 9 i 10 – w zależności od opinii na temat podatków.

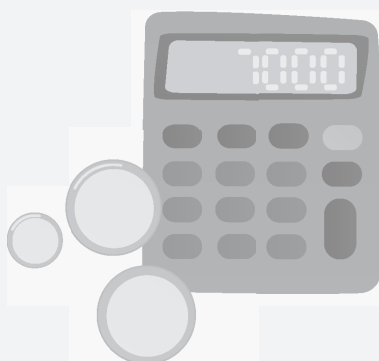
▼ Tabela 7. Odpowiedzi na pytanie o funkcje państwa

Teraz rozważ różne funkcje, które może pełnić państwo. Wskaż, w jak dużym stopniu, Twoim zdaniem, państwo powinno zajmować się poniższymi sprawami.

Wyszczególnienie	„W dużym stopniu”			„Wcale lub w niewielkim stopniu”		
	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
Zapewnienie pełnej opieki zdrowotnej wszystkim obywatelom	87	85	89	13	11	15
Zmniejszenie różnic w dochodach między bogatymi a biednymi	64	62	67	36	33	38
Zapewnienie minimalnego standardu życia osobom najbiedniejszym	76	74	78	24	22	26
Wsparcie obywateli w dostępie do mieszkań	66	64	68	34	32	36
Pomoc finansowa dla uczniów i studentów z rodzin o niskich dochodach	79	77	81	21	19	23
Dbanie o wzrost gospodarczy	86	84	87	14	13	16

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 8.** Proc. respondentów, którzy oczekują, że państwo będzie w dużym stopniu zajmować się poszczególnymi sprawami – w zależności od dochodu na osobę w gospodarstwie domowym

Wyszczególnienie	Niskie dochody			Średnie dochody			Wysokie dochody		
	Proc. odp.	Granica		Proc. odp.	Granica		Proc. odp.	Granica	
		Dolna	Górna		Dolna	Górna		Dolna	Górna
Zapewnienie pełnej opieki zdrowotnej wszystkim obywatelom	88	83	91	89	86	91	85	80	90
Zmniejszenie różnic w dochodach między bogatymi a biednymi	78	73	82	66	63	69	46	39	53
Zapewnienie minimalnego standardu życia osobom najbiedniejszym	83	79	87	78	75	80	69	62	75
Wsparcie obywateli w dostępie do mieszkań	72	66	77	66	63	69	57	50	64
Pomoc finansowa dla uczniów i studentów z rodzin o niskich dochodach	86	81	89	79	76	82	71	65	77
Dbanie o wzrost gospodarczy	84	80	88	88	86	90	89	84	93

Uwaga: podział respondentów dotyczy dochodów netto gospodarstwa domowego: niskie dochody – poniżej 1 000 PLN na osobę; średnie – od 1 000 PLN do 3 000 PLN na osobę; wysokie – powyżej 3 000 PLN na osobę.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 9.** Proc. respondentów, którzy oczekują, że państwo będzie w dużym stopniu zajmować się poszczególnymi sprawami – w zależności od odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z podatków

Wyszczególnienie	Niezadowoleni z płacenia podatków			Zadowoleni z płacenia podatków		
	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
Zapewnienie pełnej opieki zdrowotnej wszystkim obywatelom	85	82	87	88	85	91
Zmniejszenie różnic w dochodach między bogatymi a biednymi	63	59	66	64	60	68
Zapewnienie minimalnego standardu życia osobom najbiedniejszym	72	69	75	79	76	82
Wsparcie obywateli w dostępie do mieszkań	65	62	68	64	60	68
Pomoc finansowa dla uczniów i studentów z rodzin o niskich dochodach	75	72	78	81	78	84
Dbanie o wzrost gospodarczy	83	81	86	87	85	90

Uwaga: podział respondentów ze względu na to czy zgodzili się ze stwierdzeniem „Jestem zadowolona/-y z tego, że płacę podatki”. Kategorie „Zdecydowanie się zgadzam” i „Raczej się zgadzam” oraz „Zdecydowanie się nie zgadzam” i „Raczej się nie zgadzam” w powyższej tabeli zostały połączone. Dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 10.** Proc. respondentów, którzy oczekują, że państwo będzie w dużym stopniu zajmować się poszczególnymi sprawami – w zależności od odpowiedzi na pytanie czy podatki są za wysokie

Wyszczególnienie	Uważają, że podatki są zbyt wysokie			Nie uważają, że podatki są zbyt wysokie		
	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
Zapewnienie pełnej opieki zdrowotnej wszystkim obywatelom	87	85	89	85	77	90
Zmniejszenie różnic w dochodach między bogatymi a biednymi	64	61	66	62	54	70
Zapewnienie minimalnego standardu życia osobom najbiedniejszym	76	74	78	79	71	85
Wsparcie obywateli w dostępie do mieszkań	67	64	69	63	55	71
Pomoc finansowa dla uczniów i studentów z rodzin o niskich dochodach	79	77	81	76	68	83
Dbanie o wzrost gospodarczy	86	84	87	84	77	89

Uwaga: podział respondentów ze względu na to czy zgodzili się ze stwierdzeniem „Podatki w Polsce są zbyt wysokie”. Kategorie „Zdecydowanie się zgadzam” i „Raczej się zgadzam” oraz „Zdecydowanie się nie zgadzam” i „Raczej się nie zgadzam” w powyższej tabeli zostały połączone. Dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

Pytanie o udział państwa w gospodarce (tabela 11) zadaliśmy w dwóch formach – połowa próby widziała 1. wersję pytania, połowa próby widziała 2. wersję. Pytanie to zostało zadane jeszcze przed głównym elementem eksperymentalnym (interwencją), żeby mieć pewność, że interwencja nie ma wpływu na te odpowiedzi. Dzięki temu różnice w odpowiedziach między grupami wynikają wyłącznie ze sposobu zadania pytania. Pełna treść pytania wyglądała następująco:

Wersja 1. Pytanie ze skróconą odpowiedzią (bez wzmianki o podatkach):

Który z poniższych poglądów jest Ci najbliższy?

- Państwo robi za dużo – finansuje zbyt wiele usług i świadczeń.
- Państwo robi za mało – powinno w większym

stopniu angażować środki w rozwiązywanie problemów kraju i obywateli.

- Państwo robi mniej więcej tyle, ile trzeba.
- Trudno powiedzieć.

Wersja 2. Pytanie z pełną odpowiedzią (ze wzmianką o podatkach):

Który z poniższych poglądów jest Ci najbliższy?

- Państwo robi za dużo – finansuje zbyt wiele usług i świadczeń oraz pobiera zbyt wysokie podatki.
- Państwo robi za mało – powinno w większym stopniu angażować środki w rozwiązywanie problemów kraju i obywateli, nawet jeśli miałyby to wiązać się z podniesieniem podatków.
- Państwo robi mniej więcej tyle, ile trzeba.
- Trudno powiedzieć.

▼ **Tabela 11.** Odpowiedzi na pytanie o opinię wobec udziału państwa w gospodarce

Odpowiedź	Grupa ze skróconą odpowiedzią (bez wzmianki o podatkach)			Grupa z pełną odpowiedzią (ze wzmianką o podatkach)		
	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
„Państwo robi za dużo”	29	26	32	45	41	48
„Państwo robi za mało”	43	40	47	23	20	26
„Państwo robi tyle, ile trzeba”	16	13	18	15	13	18
„Trudno powiedzieć”	13	11	15	17	15	20

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

3. Wniosek 2: nie wiemy, jaka jest struktura wydatków państwa

W pytaniu o strukturę wydatków państwa zadaliśmy o jego poprawne zrozumienie przez respondentów. Zadaniem respondentów było rozdzielenie przykładowych 100 PLN między wymienione kategorie wydatków publicznych. Wykorzystaliśmy sugestie respondentów po przeprowadzonym pilotażu i w kilku miejscach

zawarliśmy informację o tym, co ma zrobić osoba ankietowana w odpowiedzi na to pytanie. Respondenci mieli też możliwość sprawdzenia, co dokładnie obejmuje każda kategoria wydatków państwa. Pełna treść pytania oraz jego sposób zaprezentowania respondentom są przedstawione na rysunku 1.

➤ Rysunek 1. Pytanie o podział wydatków publicznych

Poniżej zostały wymienione główne kategorie wydatków państwa (m. in. budżetu państwa, samorządów i instytucji ubezpieczeń społecznych). Jak Ci się wydaje, jaki jest podział wydatków państwa między te kategorie?

Z każdych 100 złotych ile państwo wydaje na każdą z nich?

Po najechaniu na ⓘ przy każdej kategorii pojawiają się bardziej szczegółowe informacje na temat danej kategorii.

Do rozdzielenia pozostało: 100zł

Ochrona zdrowia ⓘ

Ochrona środowiska ⓘ

Bezpieczeństwo ⓘ

Pomoc społeczna ⓘ

Administracja ⓘ

Emerytury i renty ⓘ

infrastruktura i transport ⓘ

Edukacja i nauka ⓘ

Podaj jak Ci się wydaje jak wygląda podział wydatków publicznych na różne kategorie. Np. 20 zł przy 0szym obszarze oznacza, że Twoim zdaniem 20 zł ze 100 zł (20%) państwo wydaje na ten obszar.

Wyjaśnienie, w jaki sposób uzupełniać poszczególne pola ⓘ

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

Wyjaśnienia przy kategoriach wyglądały następująco:

- Administracja [wydatki na działalność administracji centralnej państwa (sejmu, senatu, prezydenta, premiera i ministerstw), samorządów (m.in. urzędów gmin i miast) oraz innych

instytucji publicznych (m.in. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, urzędów skarbowych)];

- Bezpieczeństwo [wydatki na wojsko, sądy, więzienia, policję, straż pożarną i inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo państwa];

- Edukacja i nauka [wydatki na przedszkola, szkoły podstawowe i średnie oraz szkolnictwo wyższe i naukę];
- Emerytury i renty [wyplata emerytur i rent];
- Ochrona zdrowia [wydatki na podmioty wykonujące działalność leczniczą: przychodnie, szpitale, itp.];
- Pomoc społeczna [wyplata zasiłków i świadczeń (m.in. świadczenie 500+, zasiłki rodzinne, zasiłki dla bezrobotnych) oraz działalność instytucji pomocy społecznej];
- Infrastruktura i transport [wydatki na budowę i utrzymanie dróg krajowych i samorządowych, kolej, tory i transport zbiorowy (m.in. komunikacja miejska)];
- Ochrona środowiska [wydatki na przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza i zmianom klimatu, gospodarkę ściekową, ochronę wód, gospodarkę odpadami i inne działania związane z ochroną środowiska].

Rzeczywista struktura wydatków państwa – którą prezentujemy w raporcie oraz która została przedstawiona grupie z interwencją – jest wyliczona na podstawie *Rachunku od państwa za 2020 rok (FOR, 2021)*. Autorzy *Rachunku* przedstawiają wartość wydatków publicznych w przeliczeniu na 1 obywatela w podziale na ok. 30 kategorii. Uwzględniają w nim dostępne dane z różnych źródeł – zarówno sprawozdania z wykonania budżetu państwa, jak i sprawozdania z wykonania planów finansowych wielu instytucji publicznych, m.in. samorządów i instytucji ubezpieczeń społecznych. Część wydatków publicznych, której nie byli w stanie zaklasyfikować, umieścili w pozycji bilansującej „inne”.

Dane publikowane przez FOR (2021) zagregowaliśmy w 8 głównych kategoriach. Są to: emerytury i renty, ochrona zdrowia, edukacja i nauka, pomoc społeczna, infrastruktura i transport, bezpieczeństwo, administracja oraz ochrona środowiska. Pominęliśmy pozycję bilansującą „inne” oraz pomniejsze kategorie, z których każda stanowi nie więcej niż ok. 1 proc. wydatków państwa, tj. rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo, kulturę oraz sport i wypoczynek. Nie uwzględniliśmy także kategorii, które nie mogą być przedmiotem bieżącej decyzji politycznej (politycy nie mogą zdecydować o ich nagłym zwiększeniu lub zmniejszeniu) – odsetków od długu publicznego i składki do Unii Europejskiej. Ostatecznie łączne wydatki na przedstawione osiem głównych kategorii stanowią 85 proc. całkowitych wydatków państwa. Zatem prezentowana struktura wydatków państwa nie jest de facto strukturą wszystkich wydatków, a dotyczy ośmiu głównych kategorii. W ankiecie znalazło się stosowne wyjaśnienie na ten temat (rysunek 1). Korzystaliśmy z najnowszych dostępnych danych, tj. dotyczących 2020 r. Dane te obejmowały również kategorię „wydatki na powstrzymanie i walkę ze skutkami pandemii COVID-19, w tym rekompensaty za lockdown”. Ponieważ były to wydatki związane ze szczególną sytuacją w konkretnym roku, pominęliśmy je w analizie.

Poniżej prezentujemy odpowiedzi respondentów oraz oszacowane przedziały ufności. Wyniki zostały obliczone z wykorzystaniem wag poststratyfikacyjnych. Tabela 12 dotyczy średniej percepcji respondentów odnośnie struktury wydatków państwa. W raporcie opisujemy także podobieństwo wskazań w zależności od samooceny wiedzy – szczegóły na ten temat znajdują się w tabelach 13 i 14.

▼ **Tabela 12. Średnie wartości odpowiedzi (proc.) na pytanie o podział wydatków państwa**

Poniżej zostały wymienione główne kategorie wydatków państwa (m. in. budżetu państwa, samorządów i instytucji ubezpieczeń społecznych). Jak Ci się wydaje, jaki jest podział wydatków państwa między te kategorie? Z każdych 100 złotych, ile państwo wydaje na każdą z nich?

Kategoria	Odpowiedzi respondentów				Rzeczywisty udział na podstawie Rachunku od państwa FOR
	Wartość średnia	Dolna granica	Górna granica	Odchylenie standardowe	
Administracja	16	15	17	0,37	6
Bezpieczeństwo	12	11	12	0,19	9
Edukacja i nauka	12	11	12	0,19	13
Emerytury i renty	15	15	16	0,27	34
Infrastruktura i transport	10	10	10	0,17	11
Ochrona środowiska	9	8	9	0,16	3
Ochrona zdrowia	14	14	15	0,25	13
Pomoc społeczna	12	12	13	0,22	11

Uwaga: dolna i górna granica jest obliczona dla średniej i dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 13. Samoocena respondentów na temat wiedzy o ekonomii i gospodarce**

Jak oceniasz swoją wiedzę na temat ekonomii i gospodarki? Czy Twoja wiedza jest:

- Duża
- Raczej duża
- Średnia
- Raczej mała
- Mała

Odpowiedź	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
„Duża”	5	4	6
„Raczej duża”	15	14	17
„Średnia”	54	52	57
„Raczej mała”	21	19	23
„Mała”	4	4	6

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 14.** Średnie wartości odpowiedzi na pytanie o podział wydatków państwa – a wiedza o ekonomii i gospodarce

Kategoria	Duża wiedza			Średnia wiedza			Mała wiedza		
	Wartość średnia (proc.)	Granica		Wartość średnia (proc.)	Granica		Wartość średnia (proc.)	Granica	
		Dolna	Górna		Dolna	Górna		Dolna	Górna
Administracja	15	14	17	16	15	17	16	14	18
Bezpieczeństwo	12	11	13	12	11	12	11	11	12
Edukacja i nauka	12	11	13	11	11	12	12	11	12
Emerytury i renty	17	15	18	15	14	16	15	14	16
Infrastruktura i transport	10	9	10	10	10	11	10	9	11
Ochrona środowiska	8	7	9	9	8	9	9	8	10
Ochrona zdrowia	14	13	15	14	14	15	15	14	16
Pomoc społeczna	13	11	14	12	12	13	12	11	13

Uwaga: ze względu na zbyt małe liczebności kategorie „duża” i „raczej duża” oraz kategorie „raczej mała” i „mała” wiedza zostały ze sobą połączone. Dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

4. Wniosek 3: zmieniamy preferencje, gdy poznajemy strukturę wydatków państwa

Schemat zadawania pytań w tej części raportu był inny w grupie kontrolnej oraz w grupie z interwencją.

Grupa z interwencją

W grupie z interwencją najpierw spytaliśmy ankietowanych o to, jaki jest ich zdaniem podział wydatków publicznych (pytanie opisane w rozdziale 3, przedstawione na rysunku 1). Następnie wprowadziliśmy interwencję – pokazaliśmy respondentom grafikę, na której zaprezentowaliśmy rzeczywisty podział wydatków publicznych (rysunek 2). Podstawą dla opracowania tej grafiki był *Rachunek od państwa* (FOR, 2021) – szczegóły opisujemy w rozdziale 3.

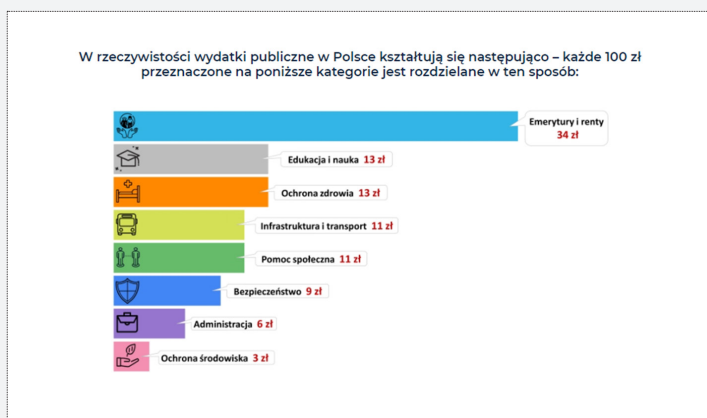
Po interwencji zadaliśmy respondentom pytanie kontrolne, aby mieć pewność, że

zapoznali się z liczbami na grafice i je zrozumieli.

W tym celu ankietowani – wciąż widząc wykres ze strukturą wydatków publicznych – mieli wpisać, jaka część wydatków publicznych jest przeznaczana na trzy (losowo dobrane) kategorie (rysunek 3). W przypadku błędnej odpowiedzi byli proszeni o ponowne zapoznanie się z grafiką i wpisanie poprawnej wartości.

W grupie z interwencją pytania o preferowane obszary do cięć/zwiększeń w budżecie państwa pojawiły się dopiero po zapoznaniu respondentów ze strukturą wydatków. Nad pytaniami

➤ Rysunek 2. Struktura wydatków publicznych w Polsce – element informacyjny przedstawiony w grupie z interwencją

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

o cięcia/zwiększenia wydatków publicznych nadal wyświetlał się ekran z grafiką prezentującą strukturę wydatków (rysunek 4). Dla wzmocnienia

efektu interwencji kolejność obszarów w tych dwóch pytaniach była taka sama jak na grafice (od obszaru o największym proc. wydatków).

➤ Rysunek 3. Pytanie kontrolne – sprawdzając czy respondenci zapoznali się z interwencją

Teraz chcemy sprawdzić, czy przedstawione informacje są zrozumiałe.
Wskaż, ile złotych ze 100 zł wydatków na powyższe cele państwo przeznacza na:
Przepisz wartości z wykresu dopasowując je do poniższych kategorii.

Ochrona środowiska (1)

Emerytury i renty (1)

Bezpieczeństwo (1)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

➤ Rysunek 4. Pytanie o cięcia wydatków publicznych wraz z elementem informacyjnym (interwencją)

Teraz wyobraź sobie sytuację, w której potrzebne są cięcia w wydatkach państwa. W których obszarach, Twoim zdaniem, należy zmniejszyć wydatki w pierwszej kolejności? Wskaż od 1 do 3 obszarów.

Po najechnaniu na (1) przy każdej kategorii pojawiają się bardziej szczegółowe informacje na temat danej kategorii.

Emerytury i renty (1)

Edukacja i nauka (1)

Ochrona zdrowia (1)

Infrastruktura i transport (1)

Pomoc społeczna (1)

Bezpieczeństwo (1)

Administracja (1)

Ochrona środowiska (1)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

Grupa kontrolna

W grupie kontrolnej kolejność pytań w tym bloku była inna. Blok rozpoczął się od pytań o preferencje w razie konieczności cięcia w budżecie oraz w przypadku możliwości zwiększenia budżetu państwa. Dzięki temu, że te pytania znalazły się na początku bloku, odpowiedzi w grupie kontrolnej są przybliżeniem preferencji społeczeństwa, które nie dostało żadnych dodatkowych informacji związanych ze strukturą wydatków publicznych. Kolejność wymienionych obszarów w tej grupie była losowa. W kolejnym kroku spytaliśmy o rzeczywisty podział wydatków publicznych według ankietowanych. W grupie kontrolnej nie pojawił się element informujący o faktycznej strukturze wydatków państwa.

Ankiety dla grupy kontrolnej i grupy z interwencją różniły się także momentem zadania pytania o odsetek marnowanych wydatków publicznych. W grupie kontrolnej zostało ono zadane jako pierwsze pytanie związane z wydatkami publicznymi (czyli przed pytaniami o cięcia i zwiększenia tych wydatków). W grupie z interwencją – dla oszacowania efektu interwencji – pytanie to zostało zadane po zapoznaniu respondentów ze strukturą wydatków państwa i następujących po tym pytaniach o preferowane cięcia i zwiększenia.

Poniżej znajduje się pełna treść pytań z rozdziału 4 raportu, a także statystyki odpowiedzi respondentów oraz oszacowane przedziały ufności. Prezentowane wyniki obliczyliśmy z wykorzystaniem wag poststratyfikacyjnych.

Preferencje wobec cięć i zwiększeń w grupie kontrolnej

Tabele 15-19 dotyczą wyłącznie grupy kontrolnej. W tabeli 15 przedstawiamy obszary, w których według respondentów należy przeprowadzić cięcia, a w tabeli 16 – na które należy

zwiększyć nakłady. Tabele 17, 18 i 19 dotyczą preferencji pod kątem zwiększenia wydatków publicznych w zależności od charakterystyk respondentów.

➤ Tabela 15. Odpowiedzi w grupie kontrolnej na pytanie o obszary wydatków publicznych, w których należy przeprowadzić cięcia

Teraz wyobraź sobie sytuację, w której potrzebne są cięcia w wydatkach państwa. W których obszarach, Twoim zdaniem, należy zmniejszyć wydatki w pierwszej kolejności? Wskaż od 1 do 3 obszarów.

Obszar	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
Administracja	83	80	86
Bezpieczeństwo	23	20	26
Edukacja i nauka	13	11	15
Emerytury i renty	10	8	12
Infrastruktura i transport	32	29	35
Ochrona środowiska	27	24	30
Ochrona zdrowia	9	7	11
Pomoc społeczna	30	27	33

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 16.** Odpowiedzi w grupie kontrolnej na pytanie o obszary wydatków publicznych, na które należy zwiększyć nakłady

Teraz wyobraź sobie odwrotną sytuację, w której pojawia się możliwość zwiększenia wydatków państwa. W których obszarach, Twoim zdaniem, należałoby w pierwszej kolejności zwiększyć wydatki? Wskaż od 1 do 3 obszarów.

Obszar	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
Administracja	5	4	7
Bezpieczeństwo	23	21	26
Edukacja i nauka	39	36	42
Emerytury i renty	48	44	51
Infrastruktura i transport	19	16	21
Ochrona środowiska	30	27	33
Ochrona zdrowia	71	68	74
Pomoc społeczna	23	21	26

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 17.** Obszar wydatków publicznych, na który należy zwiększyć nakłady (odpowiedzi w grupie kontrolnej) – a posiadanie dzieci

Obszar	Nie ma dzieci (do 18 lat)			Ma dzieci (do 18 lat)		
	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
Administracja	4	3	7	6	4	9
Bezpieczeństwo	25	21	29	21	17	25
Edukacja i nauka	34	29	38	46	41	52
Emerytury i renty	52	47	56	42	37	47
Infrastruktura i transport	18	14	21	20	16	25
Ochrona środowiska	32	28	36	27	22	32
Ochrona zdrowia	71	67	75	71	66	76
Pomoc społeczna	21	17	25	27	23	32

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 18.** Obszar wydatków publicznych, na który należy zwiększyć nakłady (odpowiedzi w grupie kontrolnej) – a dochody

Obszar	Niskie dochody			Niskie dochody			Wysokie dochody		
	Proc. odp.	Granica		Proc. odp.	Granica		Proc. odp.	Granica	
		Dolna	Górna		Dolna	Górna		Dolna	Górna
Administracja	11	7	17	4	3	7	3	1	8
Bezpieczeństwo	24	18	33	22	18	26	28	20	38
Edukacja i nauka	36	28	45	37	32	42	36	27	46
Emerytury i renty	41	33	50	52	47	57	44	35	54
Infrastruktura i transport	22	16	30	15	12	18	23	16	32
Ochrona środowiska	27	20	35	32	28	37	34	25	44
Ochrona zdrowia	62	53	70	72	67	76	80	71	87
Pomoc społeczna	34	27	43	22	19	27	16	10	25

Uwaga: podział respondentów dotyczy dochodów netto gospodarstwa domowego: niskie dochody – poniżej 1000 PLN na osobę; średnie – od 1 000 PLN do 3 000 PLN na osobę; wysokie – powyżej 3 000 PLN na osobę. Dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 19.** Obszar wydatków publicznych, na który należy zwiększyć nakłady (odpowiedzi w grupie kontrolnej) – a otrzymywanie emerytury lub renty

Obszar	Nie jest na emeryturze/rencie			Jest na emeryturze/rencie		
	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica	Proc. odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica
Administracja	6	4	8	3	1	8
Bezpieczeństwo	24	21	27	22	17	29
Edukacja i nauka	41	38	45	32	26	38
Emerytury i renty	44	40	48	58	51	65
Infrastruktura i transport	21	18	24	12	8	18
Ochrona środowiska	28	25	32	34	28	41
Ochrona zdrowia	70	66	73	75	68	80
Pomoc społeczna	24	21	27	22	17	28

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

Wpływ interwencji na preferencje respondentów

W tabelach 20 i 21 przedstawiamy porównanie preferencji w zakresie cięć i zwiększeń wydatków publicznych między grupą kontrolną a grupą z interwencją. Tabela 22 dotyczy pre-

ferencji względem cięć, które są przedstawione w zależności od poszczególnych charakterystyk respondentów.

▼ Tabela 20. Odpowiedzi na pytanie o obszary wydatków publicznych, w których należy przeprowadzić cięcia

Teraz wyobraź sobie sytuację, w której potrzebne są cięcia w wydatkach państwa. W których obszarach, Twoim zdaniem, należy zmniejszyć wydatki w pierwszej kolejności? Wskaż od 1 do 3 obszarów.

Obszar	Grupa kontrolna			Grupa z interwencją		
	Proc. odp.	Dolna granica	Górna granica	Proc. odp.	Dolna granica	Górna granica
Administracja	83	80	86	75	71	77
Bezpieczeństwo	23	20	26	20	17	23
Edukacja i nauka	13	11	15	19	16	22
Emerytury i renty	10	8	12	26	23	29
Infrastruktura i transport	32	29	35	43	40	47
Ochrona środowiska	27	24	30	19	17	22
Ochrona zdrowia	9	7	11	8	7	10
Pomoc społeczna	30	27	33	39	36	42

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ Tabela 21. Odpowiedzi na pytanie o obszary wydatków publicznych, na które należy zwiększyć nakłady

Teraz wyobraź sobie odwrotną sytuację, w której pojawia się możliwość zwiększenia wydatków państwa. W których obszarach, Twoim zdaniem, należałoby w pierwszej kolejności zwiększyć wydatki? Wskaż od 1 do 3 obszarów.

Obszar	Grupa kontrolna			Grupa z interwencją		
	Proc. odp.	Dolna granica	Górna granica	Proc. odp.	Dolna granica	Górna granica
Administracja	5	4	7	7	5	8
Bezpieczeństwo	23	21	26	31	28	35
Edukacja i nauka	39	36	42	41	38	45
Emerytury i renty	48	44	51	36	33	40
Infrastruktura i transport	19	16	21	13	11	15
Ochrona środowiska	30	27	33	40	36	43
Ochrona zdrowia	71	68	74	73	70	76
Pomoc społeczna	23	21	26	21	18	24

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

▼ **Tabela 22.** Obszar wydatków publicznych, w którym należy przeprowadzić cięcia – a wiek respondentów

Obszar	Grupa kontrolna			Grupa z interwencją		
	Proc. odp.	Dolna granica	Górna granica	Proc. odp.	Dolna granica	Górna granica
18-24 lata						
Administracja	79	68	87	48	37	59
Bezpieczeństwo	22	14	34	18	11	30
Edukacja i nauka	19	11	30	20	12	31
Emerytury i renty	18	10	29	41	30	52
Infrastruktura i transport	29	20	40	25	17	35
Ochrona środowiska	25	16	35	14	8	24
Ochrona zdrowia	11	5	22	10	5	19
Pomoc społeczna	37	27	49	44	34	56
25-34 lata						
Administracja	77	69	83	61	52	68
Bezpieczeństwo	22	15	30	18	12	26
Edukacja i nauka	10	6	16	23	17	31
Emerytury i renty	11	7	17	38	31	47
Infrastruktura i transport	24	17	32	37	30	46
Ochrona środowiska	39	31	48	27	20	35
Ochrona zdrowia	10	6	16	11	6	17
Pomoc społeczna	29	23	37	40	32	48
35-44 lata						
Administracja	77	71	83	71	64	77
Bezpieczeństwo	22	17	29	17	12	23
Edukacja i nauka	16	11	23	19	14	26
Emerytury i renty	12	8	18	29	23	36
Infrastruktura i transport	35	28	42	45	38	52
Ochrona środowiska	29	23	36	25	20	32
Ochrona zdrowia	13	8	19	9	6	15
Pomoc społeczna	26	20	33	33	26	40
45-54 lata						
Administracja	80	73	86	80	72	86
Bezpieczeństwo	23	17	31	16	11	23
Edukacja i nauka	14	9	22	16	11	23
Emerytury i renty	10	6	16	28	21	37
Infrastruktura i transport	27	20	36	43	35	52
Ochrona środowiska	27	20	36	19	13	26
Ochrona zdrowia	12	8	19	10	5	16
Pomoc społeczna	29	22	37	40	32	49

55 i więcej lat						
Administracja	91	87	94	87	82	90
Bezpieczeństwo	24	20	29	24	20	30
Edukacja i nauka	10	7	14	18	14	24
Emerytury i renty	6	4	10	14	10	19
Infrastruktura i transport	37	32	43	50	44	56
Ochrona środowiska	21	16	26	13	10	18
Ochrona zdrowia	5	3	8	6	4	10
Pomoc społeczna	31	26	36	40	34	46

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

Ocena efektywności państwa

Ocena efektywności państwa została przybliżona na podstawie pytania o to, jaka część wydatków publicznych jest marnowana (tabela 23).

▼ Tabela 23. Odpowiedzi na pytanie o marnowanie wydatków publicznych

Pomyśl teraz o wszystkich wydatkach publicznych łącznie. Jak sądzisz, ile złotych z każdych 100 zł wydatków publicznych jest marnowane?

Grupa	Średnia odpowiedzi	Dolna granica	Górna granica	Odchylenie standardowe
Grupa kontrolna	51	49	53	29
Grupa z interwencją	39	37	41	27

Uwaga: dolna i górna granica dotyczy przedziału ufności dla średniej oszacowanego przy 95-proc. poziomie ufności.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie badania ankietowego.

Bibliografia

FOR (2021), *Rachunek od państwa za 2020 rok*, <https://for.org.pl/pl/projekty/rachunek-od-panstwa/rachunek-od-panstwa-za-2020-rok> [dostęp: 29.06.2021].

Gschwend, T. (2005), *Analyzing quota sample data and the peer-review process*, "French Politics", No. 3(1).

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

